

Veteranplan for Bergen kommune I tjeneste for Norge - Med bosted i Bergen

Innholdsfortegnelse

Forord.....	3
Politisk behandling	4
Innledning.....	6
Fra FN til NATO.....	7
Politiets deltagelse i internasjonale operasjoner.....	7
Rammer for planen	8
Formål med planen og rammer for planarbeidet	8
Kobling til kommuneplanens samfunnsdel, bærekraftsmål og andre planer.....	10
Iverksetting og evaluering	11
Innsatsområder, mål og tiltak	11
Innsatsområde 1 - Heder og anerkjennelse.....	11
Om innsatsområdet.....	11
Konkrete mål	12
Tiltak for å nå målene.....	12
Innsatsområde 2 - Oppfølging og omsorg.....	13
Om innsatsområdet.....	13
Konkrete mål	15
Tiltak for å nå målene.....	15
Innsatsområde 3 - Ivaretagelse av barn og familie	15
Om innsatsområdet.....	15
Konkrete mål	16
Tiltak for å nå målene.....	17
Innsatsområde 4 - Veteranorganisasjoner og likepersonsarbeid	17
Om innsatsområdet.....	17
Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård	17
Veteranorganisasjoner	18
Kvinnelige veteraner	19
Konkrete mål	19
Tiltak for å nå målene.....	20
Konsekvenser	20
Økonomiske og organisatoriske konsekvenser	20
Tiltak oppsummert	21

Forord

Ivaretagelse og oppfølging av personell før, under og etter deltakelse i internasjonal tjeneste ikke bare er Forsvarets, men hele samfunnets ansvar. Bergen kommune vil med denne planen understreke at veteraner fra internasjonale oppdrag og deres barn og familier som bor i Bergen, skal møtes med kompetent bistand fra kommunen når de har behov for kommunale tjenester. Det bor mange med veteranbakgrunn i Bergen kommune og i bergensregionen. Derfor har Bergen valgt å etablere en politikk på veteranfeltet.

Forskning viser at personell som har tjenestegjort i utlandet er en ressurssterk gruppe, og at de fleste klarer seg godt etter tjenesten. Å delta i internasjonale oppdrag for Norge medfører ulike erfaringer for tjenestepersonellet. Mange forteller at de på det personlige plan kommer styrket ut fra tjenesten. De har opplevd samhold og vennskap, de har håndtert kritiske situasjoner og fått et mer bevisst og nyansert syn på samfunn og menneskers livsbetingelser i konfliktområder. Erfaringer fra internasjonale oppdrag kan være verdifulle ressurser i det bergenske arbeids- og samfunnsliv.

På den andre siden så kan en under tjeneste komme ut for farlige og livstruende situasjoner. En kan oppleve å bli skadet eller at personer som står en nær under tjenesten blir skadet eller drept. Det er en tydelig sammenheng mellom slike kritiske belastning og senere helseplager. Undersøkelser viser at både kroppslige og psykiske helseplager er markant forhøyet hos veteraner som opplevde høy grad av eksponering for alvorlige hendelser i tjenesten.

Bergen kommune anerkjenner veteranenes innsatser i deres tjeneste for Norge. Anerkjennelse av veteraner kan kommunen uttrykke på mange ulike måter. Samarbeidet mellom kommunen, forsvaret og veteranorganisasjonene om arrangementer på Frigjørings- og veterandagen den 8. mai der vi feirer friheten og hedrer veteranene har stor symbolsk verdi. Likevel vil jeg hevde at den aller viktigste anerkjennelsen kommunen kan gi veteranene, er å sikre at kommunens tjenester har kompetanse til å yte gode og tilpassede tjenester til veteranene, deres barn og familier når det er behov for det. Dette er et stort ansvar som Bergen kommune er rede til å videreføre.

Line Bergreen Jacobsen
Byråd for barnevern og sosiale tjenester

Politisk behandling

Bergen bystyre behandlet saken i møtet 23.11.2022 sak 306/22 og fattet følgende vedtak:

Bystyret vedtar «Veteranplan for Bergen kommune. I tjeneste for Norge – Bosatt i Bergen» slik den fremgår av saken.

Planen danner grunnlag for prioritering av kommunens innsats på områdene som omfattes. Tiltak som krever økt finansiering, må vurderes innarbeidet i kommende handlings- og økonomiplaner.

Merknad 1

Bystyret oppfordrer bergensskolene til å vurdere å benytte lokale veteraner i undervisningen der det kan være relevant, for eksempel i forbindelse med FN-dagen. Dette for å synliggjøre veteranenes bidrag.

Merknad 2

Bystyret anerkjenner veteranene og mener at Bergen Kommune bør legge til rette for at veteraner samt deres familier kan få rett hjelp til rett tid, slik at de opplever seg anerkjent, forstått og ivaretatt før, under og etter internasjonal tjeneste for Norge.

Merknad 3

Bystyret mener at barn med foresatt(e) i utenlandstjeneste for Forsvaret bør sikres god oppfølging i lys av at tjenesten krever fravær over lengre tid i tidvis betente konfliktområder. Kommunen bør benytte ressurser innen eksempelvis skolehelsetjenesten, sosialrådgivning eller regionale ressursentre (RVTS) til oppfølging av barn med foresatt(e) i utenrikstjeneste.

Merknad 4

Tjenester og tiltak som skal gjennomføres som en konsekvens av veteranplanen vil i planperioden innebære økt årlig tilskudd til Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård fra kr. 311 000,- i 2022 til kr. 511 000,- i 2025. Bystyret merker seg at byrådets budsjettforslag for 2023 ikke legger opp til en slik økning, og ber derfor om at styrkingen legges inn i tilleggsinnstilling 1 slik at Bergen kommune oppfyller mål og tiltak i veteranplanen.

Bergen bystyres behandling

Følgende representanter tok ordet:

Herman Friele (H), Thor Waldeck Brekkeflat (A), Cesilie Tveit (FP),

Marte Joan Monstad (FrP), Håkon Pettersen (KrF), Jan-Rune Patrick Bang Hansen (A).

Merknader fremsatt i bystyret:

Cesilie Tveit (FP) fremsatte på vegne av FP følgende merknader:

Merknad 1

Bystyret oppfordrer bergensskolene til å vurdere å benytte lokale veteraner i undervisningen der det kan være relevant, for eksempel i forbindelse med FN-dagen. Dette for å synliggjøre veteranenes bidrag.

Merknad 2

Veteranplan for Bergen kommune

Bystyret anerkjenner veteranene og mener at Bergen Kommune bør legge til rette for at veteraner samt deres familier kan få rett hjelp til rett tid, slik at de opplever seg anerkjent, forstått og ivaretatt før, under og etter internasjonal tjeneste for Norge.

Merknad 3

Bystyret mener at barn med foresatt(e) i utenlandstjeneste for Forsvaret bør sikres god oppfølging i lys av at tjenesten krever fravær over lengre tid i tidvis betente konfliktområder. Kommunen bør benytte ressurser innen eksempelvis skolehelsetjenesten, sosialrådgivning eller regionale ressursentre (RVTS) til oppfølging av barn med foresatt(e) i utenrikstjeneste.

Marte Joan Monstad (FrP) fremsatte på vegne av FrP følgende merknader:

Merknad 1

Tjenester og tiltak som skal gjennomføres som en konsekvens av veteranplanen vil i planperioden innebære økt årlig tilskudd til Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård fra kr. 311 000,- i 2022 til kr. 511 000,- i 2025. Bystyret merker seg at byrådets budsjettforslag for 2023 ikke legger opp til en slik økning, og ber derfor om at styrkingen legges inn i tilleggsinnstilling 1 slik at Bergen kommune oppfyller mål og tiltak i veteranplanen.

Votering:

Innstillingen punkt 1-2 ble vedtatt enstemmig.

Merknad 1 fra FP fremsatt av Cesilie Tveit (FP), ble vedtatt med 58 stemmer (H, A, FP, MDG, Sp, FrP, V, KrF, UAV).

Merknad 2 fra FP fremsatt av Cesilie Tveit (FP), ble vedtatt med 37 stemmer (H, FP, MDG, FrP, KrF, UAV).

Merknad 3 fra FP fremsatt av Cesilie Tveit (FP), ble vedtatt med 53 stemmer (H, A, FP, MDG, FrP, V, KrF, UAV).

Merknad 1 fra FrP, fremsatt av Marte Joan Monstad (FrP), ble vedtatt med 40 stemmer (H, FP, MDG, R, FrP, KrF, UAV).

Utvalg for helse og sosial behandlet saken i møtet 09.11.2022 sak 116/22 og avga følgende innstilling:

Med unntak av merknader er utvalgets innstilling og bystyrets vedtak likelydende.

Utvalg for finans, kultur og næring hadde saken til orientering i møtet 09.11.2022 sak 135/22: Utvalg for finans, kultur og næring tok saken til orientering.

Utvalg for helse og sosial innstiller til bystyret.

Byrådet behandlet saken i møtet 25.10.2022 sak 312/22

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Byrådets og utvalgets innstilling er likelydende.

Innledning

Forsvarsdepartementet har i Stortingsmelding nr. 15 (2019 – 2020) Kap. 3 definert Internasjonale operasjoner slik:

«Internasjonale operasjoner omfatter i utgangspunktet enhver militær operasjon i utlandet som godkjennes av norske politiske myndigheter. Kjernen i en Internasjonal operasjon er bruk av militære styrker i utlandet for å skape, bevare eller gjenopprette fred og stabilitet. Dette omfatter ikke forsvar av Norge eller NATO-allierte. Videre avgrenses definisjonen mot annen tjeneste i utlandet eksempelvis deltakelse i militære øvelser og tjeneste ved stående internasjonale militære hovedkvarter og staber, og definisjonen omfatter bare operasjoner som krever bruk av militære styrker.»

Imidlertid var forgjengeren for dagens definisjon på Internasjonale operasjoner det som i dag er kjent som Tysklandsbrigaden. Soldatene fra denne operasjonen blir også tildelt Forsvarets medalje for internasjonale operasjoner med tilbakevirkende kraft. Selv om disse soldatene aldersmessig er slik at de nyter lite av dagens kommunale og andre offentlige støtteordninger, er de pr definisjon våre første soldater i internasjonale operasjoner.

Det vi i dag forbinder med Internasjonale operasjoner begynte med FN. Så stor var 1. og 2. Verdenskrigs ulykke at verdens folk samstemmig innledet De Forenede Nasjoners Pakt med:

«Vi De Forenede Nasjoners folk som er bestemt på; å redde kommende slekter fra krigens svøpe som to ganger i vår livstid har brakt usigelig sorg over menneskeheten» men leve i en verden hvor menneskene er venner.»

Videre:

«... og for disse formål å vise forståelse overfor hverandre og leve sammen i fred som gode naboer, og å forene våre krefter for å opprettholde internasjonal fred og sikkerhet, og ved godkjenningen av visse prinsipper og innføringen av visse fremgangsmåter å sikre at væpnet makt ikke brukes uten i felles interesse ...»

Dette er blant de store mål som gjenspeiler seg i FN-pakten.

Norge var blant de første nasjoner som undertegnet FN-pakten 26. juni 1945 i San Francisco. Pakten ble gjort gjeldende fra 24. oktober 1945, og er grunnlaget for at Stortinget har bestemt at støtte til de Forenede Nasjoner og operasjoner i fredens tjeneste er en av Forsvarets oppgaver. Dette er gjennom årene dokumentert i Forsvarsdepartementets Proposisjon nr. 1 som munner ut i det årlige Forsvarsbudsjettet. Stortingets ordlyd har endret seg i takt med utviklingen av de internasjonale fredsoperasjonene, fra å kunne gi støtte på anmodning fra FN, til i dag hvor regjeringen i forslag til statsbudsjett Prop. 1 S (2021 – 2022) under Forsvarsdepartementet. Hovedmål og prioriteringer står følgende om Forsvarets oppgaver:

«Delta i flernasjonal krisehåndtering, her under fredsoperasjoner.» og
«Krisehåndterings operasjoner ledet av NATO, FN og koalisjoner»

FN-pakten og Stortingets vedtak danner grunnlaget for at over 120 000 kvinner og menn gjennom 75 år har tjenestegjort under FNs flagg i over 40 utenlandsoppdrag, og i dag er anerkjent som veteraner fra internasjonale operasjoner.

Fra FN til NATO

Alle fredsbevarende operasjoner, med unntak av Tysklandsbrigaden, fram til den første NATO operasjonen på Balkan (IFOR) i 1995, er rene FN-operasjoner hvor Norge har stilt styrker til disposisjon for FN, og hvor operasjonene er blitt ledet av Verdensorganisasjonen.

Utviklingen gjennom 75 år har imidlertid gått videre fra de fredsbevarende til de krigsforebyggende og i siste instans fredsopprettende operasjoner. Dette er militære operasjoner for å påtvinge resultater med makt mot en eller flere parter, og de fredsbevarende operasjoners prinsipper og forutsetninger gjelder ikke lenger. FN går til krig for å oppnå fred og sikkerhet. Slike operasjoner kan ikke FN med sitt lille kontor for fredsbevarende operasjoner (DPKO) lede. Operasjonene ledes av NATO og USA i felten, på De Forenede Nasjoners vegne med et FN-mandat. Norge var som kjent med i Desert Storm/Gulfkrigen (1990-91), på Balkan (1992-2020) og i Afghanistan (2001-21).

Et FN-mandat har gitt veteranene moralsk sikkerhet og ryggdekning. Soldatene eller polititjenestemennene er FNs representasjon i den spesielle situasjonen. Flere slike store operasjoner kan komme, og den tradisjonelle fredsbevarende operasjonen kan også aktualiseres i fremtiden. Norge bidrar i dag med personell og utstyr blant annet i Midtøsten og Mali.

Politiets deltagelse i internasjonale operasjoner

Norsk politi har deltatt i internasjonale fredsoperasjoner siden slutten av 80-tallet. Mer enn 1500 nordmenn har utført tjeneste i 35 land over hele verden – under til tider svært risikofylte forhold. FNs første operasjon med sivilt politi (UN Police) fant sted i Namibia i 1989. Her bidro norsk politi med 20 observatører. Deres primær oppgaver var knyttet til valgobservasjon samt oppfølging og styrking av det nasjonale politiet. Fra 90-tallet ble internasjonale politistyrker en sentral komponent i FN-oppdrag. UN Police er et bidrag for gjenoppbygging av de sivile prosessene i samfunnet, gjennom utøvende- rådgivende- eller spesialiserte- roller/ team. Norsk deltagelse i internasjonale politistyrker har hovedsakelig funnet sted i operasjoner under FNs ledelse. Men Norge bidrar også med politipersonell til OSSE og EU, samt til bilaterale prosjekter. Norsk deltagelse besluttes som en del av norsk utenrikspolitikk og finansieres over bistandsbudsjettet. En rekke politifolk har også tjenestegjort i internasjonale operasjoner gjennom forsvaret.

En internasjonal fredsoperasjon er ikke bare planlegging, innsetting, gjennomføring og uttrekning. Det er også oppfølging.

Gjennomføringen av disse ulike fasene skjer i nært samarbeid mellom Norge som bidragsyter og FN/NATO. Den store majoriteten av de som tjenestegjør i internasjonale organisasjoner i dag er ansatt i Forsvaret, og blir ivaretatt av Forsvaret. Oppfølgingen av personell etter

dimisjon fra Forsvaret eller avsluttet arbeidsforhold i politiet er et rent nasjonalt ansvar hvor også den enkelte kommune har sitt ansvar. Bergen kommune erkjenner dette ansvaret, og det er på denne bakgrunn at Bergen kommune utarbeider og vedtar veteranplanen.

Rammer for planen

Formål med planen og rammer for planarbeidet

Begrepet veteran skal i denne planen forstås som militært personell eller politi personell som har gjort tjeneste i internasjonale FN/NATO operasjoner på vegne av den norske stat. Regjeringens handlingsplan «I tjeneste for Norge» fra 2011 var den første plan for helhetlig nasjonal veteranpolitikk. Utgangspunktet var St.meld. Nr. 34 (2008-2009) «Fra verneplikt til veteran». Målet med handlingsplanen var å styrke oppfølging og ivaretagelse av personell fra internasjonale tjenester for Norge; før, under og etter tjenesten. Handlingsplanen la føringer for å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av personellet. Den interdepartementale innretningen understreker det helhetlige ansvaret knyttet til ivaretagelse og oppfølging av personell som har gjort tjeneste for Norge i utlandet.

Regjeringen vil spesielt sette søkelys på veteraner som en viktig ressurs for det norske samfunnet og som viktige bidragsyttere i arbeidsliv og lokalsamfunn. De fleste kommer styrket hjem fra internasjonale oppdrag, men de som måtte trenge oppfølging skal få best mulig behandling, og de skal oppleve overgangen fra Forsvarets ivaretagelse til det sivile hjelpeapparatet som helhetlig og sømløs (Prop.73 S, 2012).

Et overordnet prinsipp i handlingsplanen er at personellet som har behov for oppfølging skal følges opp av samfunnets ordinære helse- og omsorgstjenester og sosialfunksjoner. Dette stiller høye krav til disse tjenestenes fleksibilitet, rådgivning og veiledning og ikke minst kompetanseoppbygging. (Prop.73 S, 2012).

Kommunen sin rolle

Bergen kommune sin veteranplan er en direkte lokal oppfølging av statlige handlingsplaner og Stortingsmelding 15 (2019 – 2020) «Også vi når det blir krevet — Veteraner i vår tid», omtalt som veteranmeldingen. Veteraner som har behov for bistand, skal følges opp av samfunnets ordinære tjenester, herunder kommunale tjenester.

Formålet med veteranplanen er å redegjøre for hvordan Bergen kommune skal ivareta sitt ansvar på en tilfredsstillende måte. Kommunen må ha nødvendig kompetanse til å imøtekomme veteranene, deres familier og pårørende sine behov. I denne sammenhengen er det viktig for Bergen kommune å nyttiggjøre seg veteranorganisasjonene sin kompetanse og støtte likepersonsarbeidet som pågår i veteranorganisasjonene.

Ifølge Veteranmeldingen fra 2020 består den norske veteranpopulasjonen av ca. 39.000 mennesker som har vært i internasjonale operasjoner etter 1978. Forsvarets veteran tjeneste rapporterer om at estimert antall veteraner etter 1978 som er bosatt i Bergen er 2277 personer. For omegnskommunene Øygarden, Alver, Askøy, Bjørnafjorden, Kvam, Voss,

Osterøy og Vaksdal 1131 personer. I tillegg bor det veteraner i Bergen og omegnskommuner som har deltatt i internasjonale operasjoner/utenlandsoppdrag i perioden 1947 – 1978. Tysklandbrigaden 1947 - 1953 var det desidert største utenlandsoppdraget og omfattet ca. 50 000 soldater.

Forsvarets og politiets rolle

Forsvaret og politiet har et særlig ansvar for at de som gjør tjeneste i internasjonale operasjoner, og deres pårørende, blir godt ivarettatt.

Som følge av regjeringens handlingsplan og oppfølgingsplan «I tjeneste for Norge» ble Forsvarets veteranavdeling, senere Forsvarets veteran tjeneste (FVT), opprettet. Veterantjenesten har hatt en sentral rolle i å utvikle og gjennomføre tiltakene i handlings- og oppfølgingsplanen innad i Forsvaret, og å koordinere med andre offentlige aktører og veteranorganisasjoner. Etablering av en egen veteraninspektør har vært, og er, viktig for å synliggjøre veteranarbeidet internt i Forsvaret og i samfunnet.

Forsvaret skal gi et tilbud om psykiatrisk og psykologisk oppfølging, til dem som gjør eller har gjort tjeneste i internasjonale operasjoner, og som har behov for slik oppfølging. Tilbudet gjelder i ett år etter endt tjeneste. Forsvaret skal bidra til at den enkelte får en god overgang til helse- og omsorgstjenesten.

Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret er landets eldste ombudsordning og fra 2021 omfatter ombudet også veteraner.

Ansatte i politiet som har deltatt i utenlandsoppdrag vil for en stor del fortsette i sine stillinger i politiet også etter at oppdraget er over. Det innebærer at politiet gjennom sine oppfølgende personaltjenester, bedriftshelsetjenester m.m. i stor grad ivaretar ulike behov den enkelte ansatte måtte ha som følger av utenlandsoppdraget. Risikoen for at oppdraget kan medføre skade, traumer eller andre negative helsekonsekvenser er det samme for politiveteraner som for forsvarets veteraner. Herunder den uro, utrygghet og eventuelle belastninger deres barn og familier kan oppleve både under og etter tjenesten. Politiveteraner og deres barn og familie som er i behov av kommunale tjenester skal derfor inkluderes som målgruppe i veteranplanen.

Statsforvalteren sin rolle

Statsforvalteren skal på egnet måte ha anerkjennelse og ivaretagelse av personell som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner som tema i møter med kommunene. Dette kan for eksempel være gjennom kommunale planer for anerkjennelse og ivaretagelse av personell som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner, den nasjonale frigjørings- og veterandagen 8. mai, nasjonal veterankonferanse m.m.

Kobling til kommuneplanens samfunnsdel, bærekraftsmål og andre planer

Kommuneplanens samfunnsdel

I Kommuneplanens samfunnsdel omtaler de overordnede verdiene som kommunens politikk og virksomheter skal styres etter. Veteranplanen skal ses i lys av kommuneplanens samfunnsdel og bidra til at det iverksettes konkrete tiltak under kommunens satsingsområder.

Trygghet

Innbyggerne skal sikres gode, kommunale tjenester i alle livets faser. Velferdsordninger som gir dem som trenger det den hjelpen de trenger er et kjennetegn ved det norske samfunnet. Kommunen skal utvikle de kommunale tjenestene for å kunne møte utfordringene.

Engasjert

Bergen skal legge til rette for sosiale møteplasser. Sosiale møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Ved å legge til rette for dette kan kommunen styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse og forebygge sykdom.

Bærekraftsmål

God helse og livskvalitet: Veteranplanen skal bidra til god helse og livskvalitet for veteraner.

God utdanning: Veteranplanen skal bidra til å sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for veteraner, deres barn og familier.

Likestilling mellom kjønnene: Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners plass og deltagelse i veteranarbeidet.

Planer

Veteraner utgjør et tverrsnitt av befolkningen og er som sådan inkludert i kommunale planer på lik linje med øvrige innbyggere og målgrupper. Med tanke på veteranenes særlige erfaringer fra internasjonale operasjoner er det imidlertid noen planer som har større relevans enn andre. Det gjelder særlig veteraner som bl.a. på bakgrunn av sin deltagelse i internasjonale operasjoner enten selv, eller deres barn og familie er kommet i en sårbar livssituasjon og har behov for oppfølging av kommunens helse- og velferdstjenester og/eller støtte og veiledningstjenester for barn og unge i et pedagogisk senter.

I lys av tiltakene i veteranplanen trekkes følgende kommunale planer frem som særlig relevante for veteranene (herunder også aktuelle planer som skal videreføres/rulleres i veteranplanens virkeperiode):

Spør oss! Strategi for inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO.

Veteranplan for Bergen kommune

Sammen i vennskap, lek og læring - helhetlig plan for SFO i Bergen.
Sammen for kvalitet - læring. Plan for kvalitetsutvikling i bergensskolen.
Folkehelseplan for Bergen kommune 2015-2025. Aktiv by - friske bergensere.
Mestring og medvirkning. Handlingsplan for habilitering og rehabilitering i Bergen kommune.
Plan for legetjenester 2017-2022.
Plan for frivillighet.
Plan for psykisk helse.
Plan for rusfeltet 2018-2022.
Handlingsplan for selvmordsforebygging i Bergen 2018-2022.
Trygg gjennom hele livet - plan mot vold i nære relasjoner 2019-2023.
Bergens barn - byens fremtid - plan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten, psykisk helsearbeid barn og unge og barnevernet i Bergen 2016-2026.
Kulturarenaplan for Bergen 2019 til 2030.

Iverksetting og evaluering

Iverksetting

Den første veteranplanen ble vedtatt i bystyret den 18.02.2015 i sak 62-15. Flere av tiltakene er gjennomført mens andre tiltak har karakter av løpende samarbeidsprosesser. Det er i planperioden gitt en statusmelding som ble behandlet i bystyret den 25.04.2018.

I denne rulleringen av veteranplanen er gjennomførte tiltak tatt ut og nye perspektiver og tiltak ført inn. Iverksetting av nye tiltak starter etter at veteranplanen er vedtatt av bystyret. Det vil bli utarbeidet statusmeldinger underveis i planforløpet som fremlegges for bystyret.

De viktigste samhandlingsarenaene for oppfølgingen og evalueringen av veteranplanen vil være de allerede etablerte felles arenaene for samarbeid som ble etablert under den første veteranplanen.

Innsatsområder, mål og tiltak

Innsatsområde 1 - Heder og anerkjennelse.

Om innsatsområdet

Heder og anerkjennelse handler både om høytidelige markeringer og å bli møtt med respekt for de individuelle kostnadene de internasjonale oppdragene kan ha hatt for den enkelte.

Den viktigste formen for anerkjennelse er medaljen som viser at Norge takker den enkelte som har deltatt. Denne deles ut av forsvaret og verdsettes høyt. Veteranene får sin medalje under en seremoni ved hjemkomsten.

Veteranplan for Bergen kommune

I ulike undersøkelser omkring veteraner, deres levekår og erfaringer fremkommer det at mange veteraner opplever at anerkjennelse av at de gjorde en viktig innsats for landet, samt positive omtaler av tjenesten, er viktig for at tjenestetiden og de erfaringene de har gjort seg, i etterkant oppleves som gode.

Anerkjennelse kommer til uttrykk på ulike måter og i ulike former. For Bergen kommune er det viktig å markere veteranenes innsatser både i form av symboler som veteranmonumentet og ulike arrangementer knyttet til veteranenes innsatser og virke.

Gjennom å vedta en veteranplan anerkjenner Bergen kommune at erfaringene som veteraner gjør seg i tjeneste i internasjonale operasjoner er av en særlig karakter, og at disse erfaringer kan være en ressurs for kommunen. Kommunen bør markedsføre seg sterkere som en aktuell arbeidsgiver for personer som er på vei ut av forsvaret etter utenlandstjeneste. Dette kan for eksempel skje ved å være til stede på oppfølgingsksamlinger etter hjemkomst på Haakonvern. Kommunale ledere bør i større grad etterspørre dokumentasjon fra militærtjeneste i søknadsprosesser, denne dokumentasjonen er ofte grundig og sier mye om egenskaper hos personen.

Veteranorganisasjonene er opptatt av at veteraner kan benyttes inn i råd og utvalg i kommunen, og at organisasjonene kan være representert i ulike arbeidsgrupper. Særlig vektlegger de kompetansen innen beredskap og katastrofer som et område mange veteraner er erfarne på. Organisasjonene bidrar gjerne også med å finne gode kandidater til å benytte i kurs og konferanser.

Videre anerkjenner kommunen at deltagelse i internasjonale operasjoner kan medføre belastninger både for den enkelte deltager og deres pårørende og at kommunen derfor må ha særlig kompetanse til å yte kvalifisert hjelp i sine tjenester.

Konkrete mål

Bergen kommune skal videreføre det årlige arrangementet for veteraner i Bergen og omegn med ordføreren i Bergen som vertskap. Arrangementet legges til veterandagen 8. mai.

Bergen kommune skal bidra til å reise et monument over mottakere av krigskorset i handelsflåten under andre verdenskrig.

Tiltak for å nå målene

Bergen kommune ved ordførerens kontor samarbeider med kommandanten på Bergenhus festning og veteranorganisasjonene om det årlige programmet for 8. mai.

- Markering på Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård.
- Markering ved Veteranmonumentet på Bergenhus festning og øvrig program for dagen.

Bergen kommune har bevilget økonomisk støtte til å få reist et monument over sjømenn i handelsflåten under andre verdenskrig som mottok krigskorset for deres innsats for nasjonen. Initiativet ble tatt av Handelsflåtens venner. Finansieringen er basert på gaver fra bedrifter i maritim sektor, fond og klubber samt offentlige etater. Bergen kommune har

bevilget kr. 25 000,- i støtte. Handelsflåtens venner er i dialog med bl.a. Rieber eiendom og kommunen om plasseringen og utformingen av monument i Solheimsviken. Slike kunstverk er søknadspliktige tiltak, som må godkjennes av Plan og bygningsetaten etter faglige uttalelser fra blant annet Bymiljøetaten og Rådet for kunst i offentlige rom. I planleggingen av slike kunstverk/monumenter skal det nedsettes et kunstutvalg som gjennomfører kunstnerkonkurranse eller parallelle oppdrag før prosjektet realiseres. Ved kunstgaver skal Rådet for kunst i offentlige rom gi sin faglige vurdering basert på kunstnerisk kvalitet om hvorvidt gaven bør mottas eller ikke. Ansvarlig: Byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling.

Innsatsområde 2 - Oppfølging og omsorg.

Om innsatsområdet

Dette innsatsområdet er av stor betydning for veteranorganisasjonene. Oppfølging og omsorg kobles også til punktet om heder og anerkjennelse, ved at omsorg for de veteranene som får problemer, i seg selv er en viktig anerkjennelse av deres innsats. Selv om de aller fleste veteraner kommer styrket ut av tjenesten og ikke trenger spesiell oppfølging, er det enkelte som får problemer som en konsekvens av tjenesten og som har problemer lenge før de får virksom hjelp. Her kan kommunen bidra, selv om mange av hjelpetilbudene ligger utenfor kommunens ansvarsområde.

Veteraner er i hovedsak menn, og stort sett er de i alderen 25-66 år. Mange har vært involvert i alvorlige hendelser under tjenesten og noen har vært i akutt livsfare og/eller har vært vitne til alvorlig skade eller død blant sivile.

Opplevelser i tjenesten kan påvirke levekårene i ettertid, spesielt ser det ut til å kunne påvirke helsen, til en viss grad også tilknytningen til arbeidsmarkedet. I hovedsak vurderer veteranene tjenesten i utlandet som positiv, men opplevelsen av hvordan de blir møtt av samfunnet ellers er noe mer negativ. Det å ha et negativt bilde av tjenesten og hvordan den blir verdsatt ser også ut til å henge sammen med svekket helse. (Veteraners levekår, SSB rapport 38/2013).

Fra Afghanistan undersøkelse 2020, publisert den 5. okt. 2021, fremkommer det at mange rapporterer om å ha opplevd alvorlige hendelser:

- 42.2 % hadde vært i en svært truende situasjon,
- 43.5 % hadde blitt angrepet, 21,6 hadde vært nær ved å bli drept eller alvorlig skadet,
- 78 % hadde operert i områder med svært høyt trusselnivå,
- 22,4 % hadde opplevd at noen som stod dem svært nær ble alvorlig skadet i tjenesten, 16.7 % hadde opplevd at noen som stod dem svært nær mistet livet.

Både kroppslige og psykiske helseplager var markant forhøyet hos de som rapporterte høy grad av eksponering for alvorlige hendelser. Det var en tett sammenheng mellom psykiske helseplager og kroppslige helseplager.

- 4,5 % opplevde generelle stressplager,
- 2,9 % hadde symptomer på PTSD relatert til hendelser i Afghanistan.
- 2,8 % hadde utviklet symptomer på depresjon

Veteranplan for Bergen kommune

3,9 % hadde utviklet symptomer på angst

5,1 % opplevde insomni (søvnvansker)

1,6 % hadde utviklet rusproblemer

Samlet sett hadde 10,4 % av afghanistanveteranene en eller flere psykiske helseplager på undersøkelsestidspunktet. Sammenlignet med undersøkelsen i 2012 økte de psykiske helseplagene med 2.2 prosentpoeng.

Undersøkelsen viste videre at det var flere som hadde psykiske helseplager blant de som sluttet etter tjenesten (14,9%) sammenliknet med de som fortsatte i Forsvaret (8,2%). Det er viktig å merke seg at det var ingen kjønnsforskjell mht. rapporterte psykiske helseplager. Andel kvinnelige respondenter: 8.3 % (519), Andel mannlige respondenter: 91.7 % (5701), Totalt antall respondenter er 6220.

Veteranene er opptatt av at de kommunale tjenestene må lenkes til Forsvarets eget oppfølgingsapparat, både i tid og innhold. Kommunen må ta utgangspunkt i foreliggende kunnskap og speile den opp mot helse- og omsorgstjenesteloven, Lov om sosial tjenester i NAV og prøve å tette hullene. Noen veteraner klarer seg med debrifingen når de kommer hjem, mens andre reagerer først senere. Det er viktig å ha en god beredskap for alle som har fått traumer, enten de er veteraner eller andre voldsutsatte. Endel veteraner som har depresjoner og/eller andre psykiske ubehag isolerer seg og oppnår derfor ikke kontakt med et kompetent og tilgjengelig tilbud som kan hjelpe dem.

Veteraner med behov for bistand kan trenge ofte flere ulike tjenester. Prinsippet er at hjelpen til veteraner som ikke lengre er en del av Forsvaret skal ytes gjennom det ordinære tjenesteapparat. I de kommunale tjenestene er fastlegen en nøkkelperson, og fastlegens engasjement og kompetanse er viktig for god ivaretagelse av veteranenes helse.

I forbindelse med iverksetting av den første veteranplanen i Bergen kommune ble det laget en informasjonsfolder der relevante kommunale og statlige hjelpetilbud fremkommer samlet som ligger tilgjengelig på NAV kontorer, legekontorer og ellers på steder der veteraner møtes, eks. Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård. Her er det informasjon om hvordan de kan oppnå kontakt med ulike tjenestetilbud.

På samme måte ble det etablert et informasjonsskriv til helse og sosialpersonell, inklusive fastleger. Dette ble distribuert bredt til ansatte i den kommunale organisasjonen. Skrivet omtaler kort hva som er sentralt i tilnærmingen til veteraner med hjelpebehov og hvilke instanser som gir relevant hjelp.

I kompetanseøyemed kan kompetente veteraner bidra i opplæring av fagfolk innen helse- og sosialtjenester ved å formidle sine erfaringer om hva de trenger hjelp til og hva som er virksom hjelp. Veteranorganisasjonene er behjelpelig med å finne kompetente foredragsholdere.

De regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) fikk i 2010 oppdrag fra Helsedirektoratet om å bistå i en kompetanseheving innen arbeid med FN/NATO veteraner. En opplæringspakke innen militærpsykiatri for leger og psykologer som var utarbeidet ved RVTS Øst ble iverksatt i hele landet. En videre målsetting fulgt opp i påfølgende oppdragsbrev var å etablere regionale kompetansemiljøer i hver helseregion,

Veteranplan for Bergen kommune

videreføre samarbeidet med NAV og utvikle et tettere samarbeid med stressmestringsteamene og Forsvarets sanitet.

For Rogaland og Vestland er det RVTS Vest som gjennom regionale konferanser legger til rette for økt kompetanse om ivaretagelse av veteraner og deres familie i det sivile når forsvarets oppfølgingsperiode (1 år) er over. Situasjonen i Afghanistan den siste tiden har aktualisert nødvendigheten av å ivareta veteranene og deres nærmeste. En slik ivaretagelse er et felles samfunnsansvar som forutsetter felles forståelse og samarbeid på tvers. Målgruppen er tjenester som gjennom sitt arbeid møter veteraner og deres familier. Kommunale helse- og sosialtjenester som har ansvar for veteraner og deres familie, kommunale veterankontakter, barnevern, helsestasjoner, PPS, skoler og barnehager, 1. – linjetjeneste innen psykisk helse og rus, samt NAV og familievern.

Konkrete mål

Bergen kommune skal sikre at veteraner som har behov for hjelp får lett tilgang til informasjon og oversikt over de ulike hjelpe- og behandlingstilbudene.

Bergen kommune skal sikre at de sentrale tjenestetilbudene har kunnskap om, og forståelse for veteranenes særlige behov.

Tiltak for å nå målene

Videreføre samarbeide med RVTS Vest om å tilby gode meritterende kurs for leger og annet helsepersonell om traumer, med særlig vekt på krigsopplevelser. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Øke traumekompetansen i de kommunale helsetjenestene, gjennom kurs og veiledning. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Oppdatere informasjonsskriv til alle fastleger, Livskrisehjelpen, skolehelsetjenesten, NAV kontorer m. fl. med informasjon om veteraners særlige behov. Skrivet lages i samarbeid med veteranorganisasjonene. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Oppdatere informasjonsbrosjyre og visittkort for veteraner som trenger hjelp, med oversikt over hva som finnes i Bergen og hvordan det kan oppnås kontakt. Spre brosjyren til NAV kontorer, legekontor, Veteranenes Hus Kronstad hovedgård samt de ulike veteranorganisasjonene til utdeling. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Videreføre samarbeidet med NAV stat om å tydeliggjøre veteraner som målgruppene og bidra til at ansatte oppdateres med kompetanse om veteranenes særlige behov. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Innsatsområde 3 - Ivaretagelse av barn og familie

Om innsatsområdet

Problemer som oppstår hos den enkelte veteran kan påvirke hele familien, både barn og voksne. Det er derfor viktig at alle typer hjelpetjenester har et familie- og nettverksfokus.

Overgangen fra innsats i krigsområder til det hjemlige dagliglivet kan være en vanskelig omstilling for både veteranen og familien. Om veteranen har traumer kan det skape store utfordringer i familielivet. Veteranenes helseplager kan komme som en forsinket stressreaksjon flere år etter hjemkomsten, og kan være vanskelig å forstå og søke hjelp for.

Forsvarets eget oppfølgingsprogram rundt utenlandstjeneste har i økende grad rettet oppmerksomhet mot familie, nettverk og barn. De har samlinger både før avreise og etter hjemkomst. BUF-etat har også deltatt i samlingene for å markedsføre familievernkontorene som et sted å henvende seg dersom problemer oppstår. Det finnes også private familierådgivningstilbud. Det viktigste bidraget fra kommunen er å være oppmerksom på, og støtte, de barna som opplever belastninger pga. fars eller mors utenriktjeneste i krigsområde. Belastningene kan medføre endringer i atferd og forstyrre opplevelse av basal trygghet og evne til konsentrasjon i barnehage- og skolehverdagen.

Skole og barnehager vil møte alle barn i aktuell alder, og fange opp barn som trenger ekstra hjelp. Opplæringsloven og Barnehageloven viser til tiltak som særlig ivaretar det enkelte barns behov og hvordan imøtekomme barn som trenger særlig tilrettelegging. I Bergen kommune er Pedagogisk psykologisk senter (PPS) med avdelingene PPT og Pedagogisk fagsenter en støttefunksjon for private og kommunale barnehager og skoler. Kommunens PPSer skal inneha nødvendig kompetanse til å veilede og støtte barnehager og skoler som har behov for det i sitt arbeid med barn av veteraner. Ressurspersoner fra forsvaret, samt kommunalt ansatte med veteranbakgrunn kan benyttes for å utvikle nødvendig kompetanse.

Større barn bruker ofte skolehelsetjenesten som samtalepartnere om problemer de sliter med. Denne tjenesten har lav terskel og stor tillit hos elevene.

Barne- og familiehjelpen er sentre med tilbud om veiledning, koordinering og behandling utover det som tilbys ved helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Sentrene inkluderer blant annet familieveiledningssentrene. Barn- og familiehjelpen samarbeider tett med fastlege, PPS og spesialisthelsetjenesten slik at man sikrer at barn og unge får hjelp fra riktig instans på riktig tidspunkt.

Det er særlig viktig at skolehelsesykepleier og Etat for barn og familie med underliggende tjenester har nødvendig kompetanse og tid for disse barna og familien, og at tjenestene har god kunnskap om de belastninger barn, unge og kjernefamilien kan ha knyttet til foreldrenes innsats i krigsområder.

Konkrete mål

Bergen kommune skal samarbeide med aktuelle fag- og kompetansemiljøer som RVTS Vest, BUF etat o.l. som kan tilby samtaler og oppfølging til veteranenes familier og/eller enkelte familiemedlemmer som har behov for hjelp.

Bergen kommune skal sikre at barnehager og skoler har tilgang til kompetent veiledning og støtte omkring problemstillinger som omhandler barn av veteraner.

Veteranplan for Bergen kommune

Bergen kommune skal sikre at skolehelsetjenesten og Etat for barn og familie har tilgang til kompetent veiledning og støtte omkring problemstillinger som omhandler barn av veteraner.

Tiltak for å nå målene

Videreføre kontaktpersonsordningen for forsvarsbarn/veteranbarn innen PPS. Ansvar: Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett.

Etablere kontaktpersonsordning for forsvarsbarn/veteranbarn i Etat for barn og familie. Ansvar: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Gi opplæring til nøkkelpersonell i PPS, Etat for barn og familie med underliggende tjenester om stress og belastninger der barn og familier av tjenestegjørende i internasjonale operasjoner og veteraner er særlig i fokus. Ansvar: Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett. Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Innsatsområde 4 - Veteranorganisasjoner og likepersonsarbeid

Om innsatsområdet

Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård

Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård er et hus som er åpent for alle veteraner i hele bergensregionen. Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård er eid av stiftelsen "Krigsveteranenes Minne", men blir vedlikeholdt og driftet av veteraner fra de fleste internasjonale operasjoner Norge har deltatt i.

Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård tilbyr der en arena som har høy grad av tilgjengelighet og lav terskel der veteraner bosatt i Bergen og omkringliggende kommuner kan komme og treffe andre folk med veteranerfaringer. Det er mange som yter frivillig innsats og kameratstøtten er godt utbygd. Veteranene yter anslagsvis 2000 timer frivillig arbeid til å vedlikeholde bygninger og eiendom pr. år. Veteranenes hus har tre hovedutfordringer:

1. Slitasje hos de frivillige.
2. Gjennomsnittsalderen øker hos de veteranene som engasjerer for hovedgården og miljøet der.
3. Anstrengt økonomi.

Av et totalbudsjett på ca. 1. mill. kr. pr. år yter Forsvaret cirka en tredjedel, Bergen kommune en tredjedel og inntekter for utleievirksomhet utgjør den siste tredjedelen. Det er et sterkt ønske fra styret på Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård at hovedgården blir mindre avhengig av utleie til selskaper, og mer åpent for veteranaktiviteter. Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård vil trenge ytterligere offentlig støtte på ca. kr. 400.000.- i året for å kunne si opp kontrakten de har med cateringselskapet som har utleie til selskaper. Veteranenes Hus vil da kunne være åpent for veteraner alle dager i året og mange flere vil trolig droppe innom samt større mulighet til egne arrangement. I et fremtidsperspektiv er

det strategisk viktig for Veteranenes hus å bli et attraktivt tilbud for kvinner, yngre veteraner, deres barn og familier.

I tillegg til å være et sted for sosialt samvær og aktiviteter for veteraner, deres barn og familier kan Veteranenes Hus Kronstad hovedgård være en arena for hjelp til selvhjelp. Veteranenes hus tilbyr ikke helsehjelp som sådan, men skal være et sted for kameratstøtte og som kan bistå med informasjon om hvor det er hjelp å få for veteraner som trenger det.

Veteranorganisasjoner

Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO) er en interesseorganisasjon for militært personell som har deltatt i internasjonale operasjoner – og deres pårørende. NVIO har lokalforeninger over hele landet, herunder i Bergen. Den lokale NVIO foreningen inkluderer også medlemmer kommunene rundt Bergen. Medlemmene representerer ulike faser i Norges moderne historie. De er veteraner fra dagens internasjonale operasjoner og noen helt tilbake til andre verdenskrig. NVIO er en politisk nøytral organisasjon som jobber for å fremme interessene til veteraner og deres pårørende og driver et kameratstøtteamarbeid.

IntOps Bergen & Omland – Opp og Ut ble dannet i 2012. Alle arrangement er åpne og gratis for IntOps veteraner, pårørende, etterlatte og stadig tjenestegjørende veteraner m/familie. Aktiviteter og arrangementer er alkoholfrie.

OPP og UT ble startet av IntOps veteraner og pårørende for å stimulere til økt aktivitet. Tilbudet er uforpliktende og gratis å delta på (uten medlemskontingent). Tiltaket er for alle veteraner uavhengig hvilken misjon de hadde deltatt i eller hvilken veteranorganisasjon en tilhører.

Veteran Alliansen (VA) er en forening for alle med bakgrunn fra, eller som har interesse av Norges internasjonale engasjement i krigs og konfliktområder. VA er en partipolitisk uavhengig forening som har et hovedmål å drive informasjon og gi ulike tilbud til veteraner og pårørende. VA støtter opp om Norges bidrag til fred og stabilitet og vil arbeide for å fremme ordninger som vil ivareta de som trenger oppfølging etter IntOps tjeneste gjennom aktiv dialog med myndigheter og ved å drive generell samfunns informasjon.

SIOPS er opptatt av å bedre de sosiale, økonomiske og helsemessige vilkårene til veteraner som pådrar seg psykisk og/eller fysisk skade etter deltagelse i internasjonale operasjoner. De arbeider for gode erstatnings- og pensjonsordninger for skadde veteraner. SIOPS er opptatt av folkeopplysning og formidling av krigens menneskelige kostnader, og de bidrar gjerne der kommunalt ansatte trenger å lære mer om psykiske skader som følge av deltagelse i internasjonale operasjoner.

United Veterans MC Chapter West A er en Mc-klubb med formål om sosialt samvær mellom veteraner fra internasjonale militære operasjoner med motorsykelinteresse. MC-klubben er en avdeling av United Veterans MC Norway som medlemmer fra Kirkenes i Nord til Kristiansand i Sør, i tillegg til Midt-Norge, Vestlandet og Østlandet. MC-klubben er åpen for alle veteraner og andre som ønsker å støtte veteranvirksomheten.

Bergen og Hordaland FN veteran forening er en upolitisk forening for personell som har deltatt i internasjonale operasjoner. Et av formålene med foreningen er å ivareta personellet

etter endt tjeneste. Oppmerksomheten er også rettet mot pårørende og dem som har mistet et familiemedlem i tjeneste for fredens sak.

Norske reserve offiserers forening Bergen NROF ble stiftet i 1896. Forbundet består av 57 lokale avdelinger med 7 000 medlemmer, hvorav ca. 35 prosent er veteraner fra internasjonale operasjoner. NROF betrakter seg ikke primært som en veteranorganisasjon, men siden mange av medlemmene er veteraner ønsker organisasjonen også å ivareta disse medlemmenes interesser.

I tillegg finnes det flere initiativ og grupper som tilbyr sosiale aktiviteter og kameratstøtte som ikke er registrert som organisasjoner. Det er blant annet en turgruppe, en gruppe som rehabiliterer gamle militære kjøretøy og en MC-gruppe. Alle disse gruppene rekrutterer veteraner som trenger ekstra kameratstøtte, og får anerkjennelse i veteranmiljøet for sin innsats.

Kvinnelige veteraner

I alt 96 prosent av forsvarsveteranene er menn, mens bare 4 prosent er kvinner (tall fra 2013). Dette har sammenheng med at det i tidligere år har vært lav rekruttering av kvinner til forsvaret.

Obligatorisk sesjon for kvinner ble innført i 2010, men bare et fåtall av kvinnene som ble ansett som tjenestedyktige valgte å fullføre førstegangstjenesten. Kjønnsnøytral verneplikt igangsatt i 2016 og ga positive resultater med henblikk på rekruttering til forsvaret. Andelen kvinner som søkte seg til utdanning på bachelor ved Forsvarets høgskole (FHS) i 2020 var 27,4 % mot 26,3 % i 2019. Dette er nær målet om 30 prosent kvinneandel. Elevene som tar befalsutdanning i dag, er i underkant 25 år med en kvinneandel i underkant av 18 %, noe som forsvaret anser som for lavt.

Pr. 2021 er ca. 19 % av de ansatte i forsvaret kvinner. Blant de vernepliktige er 29 % kvinner. Ved inntaket av nye rekrutter sommeren 2021 var kvinneandelen blant de 1.081 nye rekruttene som ble innkalt for å gjennomføre verneplikten i Sjø- og Luftforsvaret, på hele 46 prosent.

Det er, og har vært et strategisk mål for Forsvaret å øke kvinneandelen i alle deler av virksomheten, herunder til internasjonale operasjoner for Norge. Andelen har vært noe økende siden kjønnsnøytral verneplikt ble innført. I 2013 ble det rapportert av 96 % av forsvarsveteranene er menn og 4 % kvinner. I Afghanistan undersøkelsen i 2020 var 8,3 % av respondentene kvinner. På samme måte som Forsvaret arbeider med å bygge en mangfoldskultur må veteranorganisasjonene også arbeide målrettet fremover for å bli en attraktiv og inkluderende arena for kvinnelige veteraner.

Konkrete mål

Bergen kommune skal støtte likepersonsarbeidet i Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård gjennom samarbeid med forsvaret og omegnskommuner for å øke tilskuddene til drift og vedlikehold av Veteranenes hus.

Veteranplan for Bergen kommune

Bergen kommune skal styrke det interkommunale veteranarbeidet og kontakten mellom kommuner og veteranorganisasjonene.

Bergen kommune skal bidra til at familieperspektivet og kvinneperspektivet styrkes i veteranarbeidet.

Tiltak for å nå målene

Bergen kommune skal søke samarbeid med omegnskommuner og forsvaret for å øke de økonomiske bidragene til Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård. Under forutsetning av at Forsvaret og omegnskommuner deltar i finansieringen av et veteranenes hus for alle veteraner i regionen, skal Bergen kommune øke sin årlige støtte fra kr. 311 000,- opp inntil kr. 511 000,- innen 2025. Gjennomføring krever økte bevilgninger og må vurderes i forbindelse med årlige budsjettframlegg. Det tas derfor forbehold om når tiltaket vil kunne iverksettes. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Bergen kommune skal ta initiativ overfor Statsforvalteren i Vestland om at det etableres et årlig interkommunalt nettverksmøte mellom Statsforvalteren, lokale/regionale veteranorganisasjonene, kommunale veterankontakter, veteran-tjenesten i forsvaret og spesialisthelsetjenesten. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Bergen kommune skal bistå Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård med å markedsføre veteranarbeidet med særlig vekt på å nå flere kvinnelige veteraner og veteraner som har barn i småbarns- og ungdomsalder. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Konsekvenser

Økonomiske og organisatoriske konsekvenser

Veteranplanen har ingen organisatoriske eller miljømessige konsekvenser for Bergen kommune.

Tjenester og tiltak som skal gjennomføres som en konsekvens av veteranplanen vil i planperioden innebære økt årlig tilskudd til Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård fra kr. 311 000,- i 2022 til kr. 511 000,- i 2025.

2023	2024	2025
400 000,-	460 000,-	511 000,-

Tiltaket følges opp og indeksreguleres i fremtidige budsjett og økonomiplaner.

Krav til kompetanse og kompetanseutvikling i kommunale tjenester skal finansieres innenfor dagens økonomiske rammer i driftsorganisasjonene.

Tiltak oppsummert

Bergen kommune ved ordførerens kontor samarbeider med kommandanten på Bergenhus festning og veteranorganisasjonene om det årlige programmet for 8. mai.

- Markering på Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård.
- Markering ved Veteranmonumentet på Bergenhus festning og øvrig program for dagen.

Videreføre samarbeide med RVTS Vest om å tilby gode meritterende kurs for leger og annet helsepersonell om traumer, med særlig vekt på krigsopplevelser. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Øke traumekompetansen i de kommunale helsetjenestene, gjennom kurs og veiledning. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Oppdatere informasjonsskriv til alle fastleger, Livskrisehjelpen, skolehelsetjenesten, NAV kontorer m. fl. med informasjon om veteraners særlige behov. Skrivet lages i samarbeid med veteranorganisasjonene. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Oppdatere informasjonsbrosjyre og visittkort for veteraner som trenger hjelp, med oversikt over hva som finnes i Bergen og hvordan det kan oppnås kontakt. Spre brosjyren til NAV kontorer, legekantor, Veteranenes Hus Kronstad hovedgård samt de ulike veteranorganisasjonene til utdeling. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Videreføre samarbeidet med NAV stat om å tydeliggjøre veteraner som målgruppene og bidra til at ansatte oppdateres med kompetanse om veteranenes særlige behov. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Videreføre kontaktpersonsordningen for forsvarsbarn/veteranbarn innen PPS. Ansvar: Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett.

Etablere kontaktpersonsordning for forsvarsbarn/veteranbarn i Etat for barn og familie. Ansvar: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Gi opplæring til nøkkelpersonell i PPS, Etat for barn og familie med underliggende tjenester om stress og belastninger der barn og familier av tjenestegjørende i internasjonale operasjoner og veteraner er særlig i fokus. Ansvar: Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett. Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Bergen kommune skal søke samarbeid med omegnskommuner og forsvaret for å øke de økonomiske bidragene til Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård. Under forutsetning av at Forsvaret og omegnskommuner deltar i finansieringen av et veteranenes hus for alle veteraner i regionen, skal Bergen kommune øke sin årlige støtte fra kr. 311 000,- opp inntil kr. 511 000,- innen 2025.

Bergen kommune skal ta initiativ overfor Statsforvalteren i Vestland om at det etableres et årlig interkommunalt nettverksmøte mellom Statsforvalteren, lokale/regionale veteranorganisasjonene, kommunale veterankontakter, veteraner i forsvaret og spesialisthelsetjenesten. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.

Veteranplan for Bergen kommune

Bergen kommune skal bistå Veteranenes Hus Kronstad Hovedgård med å markedsføre veteranarbeidet med særlig vekt på å nå flere kvinnelige veteraner og veteraner som har barn i småbarns- og ungdomsalder. Ansvarlig: Byrådsavdeling for arbeid, sosial og bolig.